

Popularnonaukowe streszczenie projektu

Żyjemy w świecie zmedykalizowanym, w którym medycyna wywiera coraz większy wpływ na styl życia, świadomość i kulturę społeczeństw krajów rozwiniętych. Wpływ ten jest szczególnie wyraźny w kwestiach związanych z początkiem i końcem życia. Intensywny rozwój technologii biomedycznej dający nowe możliwości radzenia sobie z problemami początku i końca życia nie tylko na nowo formułuje odwieczne pytania o podstawy i sens ludzkiej egzystencji, ale prowokuje też nowe, dawniej nieprzewidywalne, szczegółowe problemy etyczne. Kwestie te są przedmiotem dużego zainteresowania zarówno lekarzy, filozofów, prawników i teologów, jak i szerokiej opinii publicznej. Wywołują też wiele kontrowersji, stając się przedmiotem sporów w środowisku naukowym i lekarskim, a także budząc wątpliwości społeczeństwa. Oczywiście jest, że procedury medycyny reprodukcyjnej i terminalnej oraz diagnostyka śmierci wiążą się z wyborami, które są trudne zarówno z perspektywy medycznej, jak i etycznej. Ich analiza i dyskusja wymaga nie tylko wiedzy merytorycznej dotyczącej medycyny, ale także klarownego systemu pojęć i definicji pozwalających na rozumienie aspektów etycznych i natury sporów moralnych dotyczących tych procedur. W dyscyplinach humanistycznych, w tym w bioetyce często mamy do czynienia z wyrażeniami o niejasnym sensie. Niejasność ta często bierze się z wieloznaczności używanych terminów, co skutkuje znacznymi rozbieżnościami interpretacyjnymi w rozumieniu wyrażen, w których terminy te się pojawiają. Powoduje to przypisywanie autorom poglądów odbiegających od zamierzonych stanowisk, zniekształcanie argumentacji i błędne rozumienie konkluzji. Dotyczy to zwłaszcza terminów o wieloznaczności niejawnej, prowadzących do jałowych sporów językowych prezentowanych jako spory merytoryczne. Istnieje więc konieczność ujawnienia tej wieloznaczności w celu poprawienia naukowej jakości debaty. Niedookreślenie wyrażen może też wynikać z braku odpowiedniej kwantyfikacji, jak również z pewnych milczących założeń oraz określeń metaforycznych. Poważnym problemem jest też używanie terminów o zakresie nieostrym, co jest przyczyną nierozstrzygalności twierdzeń, w których wyrażenia te występują. Podanie definicji sprawozdawczej, a więc uchwytyjącej zastany sens lub przynajmniej zakres danego wyrażenia jest zatem często niemożliwe, gdyż używane terminy obarczone są nieokreślonością i chwiejnością znaczenia, a także nieostrością zakresu. W wypadku wyrażen wadliwych semantycznie, to znaczy nieostrych i wieloznacznych należy zaproponować definicję regulującą, częściowo dostosowującą się, a częściowo zmieniającą sens lub zakres. Definicja regulująca częściowo dostosowuje się do zastanego znaczenia, a częściowo od niego odbiega w celu zaostrenia zakresu danego terminu. Poprawne zdefiniowanie pojęć i konsekwentne stosowanie jednego znaczenia terminu w rozważaniach będących całością logiczną przyczynia się do podwyższenia wartości merytorycznej rozważań. Przede wszystkim istnieje potrzeba ustalenia sensu używanych terminów. Zostanie więc zbadana możliwość podania klarownych definicji sprawozdawczych używanych pojęć. Następnie należy dokonać szczegółowej analizy wyrażen pojawiających się w literaturze bioetycznej, traktującej o zagadnieniach medycyny reprodukcyjnej i terminalnej oraz dotyczącej diagnostyki śmierci pod kątem występowania terminów o jawnej lub niejawnej wieloznaczności. W takim wypadku zaproponowane zostaną definicje regulujące, częściowo dostosowujące się do zastanego znaczenia pojęcia, a częściowo od niego odchodzące w celu zaostrenia zakresu używanego terminu. W niektórych przypadkach, gdy pełna eksplikacja znaczenia okaże się niemożliwa, zbadane zostanie możliwość sformułowania definicji kontekstowych, a więc takich, gdzie dany termin występuje w definiendum w określonym kontekście i jego znaczenie ustalone jest relatywnie, a nie absolutnie. Następnie zbadane zostanie zastosowanie definicji cząstkowych, zawierających składnik analityczny o charakterze ustalenia terminologicznego i składnik empiryczny podlegający sprawdzaniu empirycznemu. W tym wypadku mamy do czynienia z empirycznymi kryteriami stosowalności określającymi cechy przedmiotu (procedury, zjawiska, procesu) pozwalające na stosowanie danego terminu. Przeprowadzenie powyższych analiz pozwoli właściwie interpretować pojęcia odnoszące się do przedmiotów medycznych, a także zrozumieć naturę kontrowersji etycznych, jakie im towarzyszą.